

Til: Nærings og Fiskeridepartementet

Dato: 2.1.2023

HØRING: NOU 2023 Helhetlig forvaltning av akvakultur for bærekraftig verdiskapning

Ref.: 23/5991-1

1. Innledning

Vi ønsker å gi innspill til planen om endringer i forvaltningsregimet for akvakultur. På noen områder ønsker vi å bekrefte utvalgets påpekninger og forslag, og på andre områder vil vi advare mot forslag som fremmes om endringer i dagens vilkår. I innledningen til "NOU 2023:23 Helhetlig forvaltning av akvakultur for bærekraftig verdiskapning" slås det fast at "Veksten i næringen har også medført at næringen står overfor betydelige utfordringer knyttet til miljø, biosikkerhet og fiskevelferd."

Disse betydelige utfordringene bør møtes med betydelige tiltak og en forvaltningspraksis som setter klare rammer for oppdrettsindustrien, slik at den kan komme inn under betegnelsen akvakultur. Dette målet føler vi NOU 2023:23 ikke ivaretar godt nok.

Utvalgets forslag mangler kraftfulle nok tiltak for å få kontroll på disse forhold, særlig i forhold til biosikkerhet, rømning og dyrevelferd. Økonomiske tiltak i form av bøter og avgifter har så langt vist seg å ikke være virkningsfulle nok i en næring hvor fortjenesten har vært skyhøy.

Utvalget legger til grunn verdiskapning og bærekraft, men ser ut til å vektlegge oppdrettsnæringens vekst og økonomisk bærekraft. Vi mener dagens erfaringsgrunnlag med de massive utfordringene for miljø og dyrevelferd denne næringen medfører, viser med tydelighet at dette er en virksomhet som pr i dag ikke er økologisk bærekraftig.

Målet må være å få dette under kontroll framfor ytterligere vekst. Det kan ikke bli langsiktig samfunnsmessig verdiskapningen uten å redusere de mange uheldige sider ved biosikkerhet og dyrevelferd dette industrialiserte husdyrholdet medfører.

Akvakulturlovens formålsparagraf må endres slik at dette gjenspeiles på en tydelig måte.

2. Formål

Formålet med loven må være i tråd med landets forpliktelser overfor det globale samfunn når det gjelder fremtid og bærekraft.

Nasjonale klima og miljøforpliktelser i forhold til klimakrisen og det pågående tap av artsmangfold kan ikke gjøres til en salderingspost for økonomisk vekst, men må ligge fast som rammer for hvor langt en kan gå.

Vanndirektivet setter krav til vannmiljø og vannkvalitet med begrensede muligheter for avvik.

Samfunnsnytte må vurderes i et langsiktig perspektiv og maksimal profitt kan ikke ligge som det overordnede kravet som alle andre hensyn skal vike for.

3. Drøfting

3.1. BALANSERING AV MOTSTRIDENDE HENSYN

Vi aksepterer at det må tas hensyn til flere faktorer ved forvaltning av naturressursene, men vi er underlagt krav også i internasjonale direktiver og konvensjoner som vi ikke kan unndra oss.

I sammendraget i NOU-en er en konklusjon at at: "*Videre er det avgjørende å sikre god biosikkerhet, god fiskevelferd og akseptabel miljøpåvirkning for å legge til rette for fortsatt vekst innen akvakultur.*" Dette kan oppfattes som om miljøet er en salderingspost som må vike for å oppnå økonomisk vekst. Men som nevnt i innledningen, så finnes det miljøkrav som ønsket om vekst ikke kan overstyre.

Havressursloven av 2008 har formulert et relativt balansert og klar formål i §1: "*Formålet med lova er å sikre ei bærekraftig og samfunnsøkonomisk lønsam forvaltning av dei viltlevande marine ressursane og det tilhøyrande genetiske materialet og å medverke til å sikre sysselsetjing og busetjing i kystsamfunnene.*"

Forslag om å endre målsettinga må ta utgangspunkt i at biosikkerhet og miljøhensyn må begrense næringsutvikling, slik at bærekraftperspektivet også må gjelde biologisk bærekraft.

Forslag om å endre målsettinga må ta utgangspunkt i at biosikkerhet og miljøhensyn må begrense næringsutvikling, slik at bærekraftperspektivet også må gjelde biologisk bærekraft.

3.2. LOKAL KONTRA SENTRAL AREALPLANLEGGING

Vi er sterkt uenige i konklusjonen i innledningen om at "*Statlig myndighet bør overta større deler av ansvaret og myndighet for å utarbeide og vedta arealplaner for sjøområdene.*"

Statlige myndigheters rolle må være å sette klare grenser for hva som kan tillates, men vedtak av arealplaner innenfor disse rammene må det være opp til lokal arealmyndighet å gjøre.

3.3. KOORDINERING OG SAMARBEID ELLER KRAV

På side 10 konkluderes det med at: "*Det må legges til rette for økt koordinering og samarbeid mellom aktørene med mål om å bedre biosikkerhet, miljø og fiskevelferd.*" Vi mener at det ikke er grunnlag for å vente lenger på at oppdrettsindustrien skal løse disse problemene. Det må komme strenge krav og rammer som betingelser for å ha konsesjoner, og inndraging når disse brytes.

4. *Innspill til konkrete tiltak i dokumentet*

- Utvalgets forslag 16.1 om koordinert arealplanlegging viser til behovet for temaplaner og planverk på tvers av kommunegrenser. Men det må tilrettelegges for interkommunale kystarealplaner hvor kommunene har styring over arealplan også på sjøen, og ikke overstyres fra statlige organ. Statlige eller fylkesvise organ bør heller sikre andre vektige interesser og at regelverk og grensebestemmelser ikke overskrides.
- I forslag 16.2 om tillatelser har utvalget gode forslag til konkretisering av produksjonsområde og mengdeavgrensning. Men her mener vi at bruken av biomasse, MTB, maskerer at dette handler om levende enkeltindivider og bør benevnes i antall fisk.
- I forslag 16.2.2 om særskilte tillatelser er vi helt enig med utvalget om at disse må fjernes for visningsformål, undervisning og fiskepark. Det må dessuten fjernes for forskningsformål og erstattes med ordninger for uhildet forskning.
- I forslag 16.2.3 om tidsbegrensninger for selskapstillatelser anser vi det som en selvfølge at dette skal gjelde for all akvakulturvirkosomhet og innbefatte eksisterende fiskeoppdrett.
- I 16.3 forslag om miljø og biosikkerhet støtter vi utvalgets beskrivelse av at trafikklyssystemet pr i dag ikke er tilstrekkelig som tiltak. Det mangler både flere viktige indikatorer i forhold til dyrevelferd som sykdomsbelastning og dødelighet, samt utslipp. Grenseverdiene må settes til et faglig akseptabelt nivå, her kalt grønt nivå. Handlingsregelen bør absolutt knyttes til reduksjon av størrelsen på tillatelsen, da erfaring viser at økonomiske bøter ikke er virksomme her.
- Vi er ikke enig i at det skal tilbys økt tillatelseskapasitet ved overgang til ny teknologi, men at opprinnelig tillatelse evt kan beholdes ubeskåret. Videre er vi enig med utvalget at lakselusgrensene må senkes og de må se på samlet i produksjonsområdet.
- Overskridelser må gi konsekvenser for drift ved krav om brakklegging, evt utslakting og ved gjentakelser reduksjon i tillatelseskapasitet, da avgifter ikke ser ut til å ha vært virkningsfullt så langt.
- Vi savner mer kraftfulle tiltak for å få ned dødeligheten for oppdrettsfisk, inkludert settefisk og såkalt rensefisk. Det må settes klare krav og grenseverdier for dette og gi konsekvenser for driftstillatelse og kapasitetsstørrelse.

5. *Konklusjon*

Hovedpunkter i våre foreslåtte endringer:

- a) Formålet i akvakulturloven må ikke bare være samfunnsmessig verdiskaping men endres til også å ivareta økologisk bærekraft.

- b) Det må utvikles mer kraftfulle tiltak med indikatorer og grenseverdier for biosikkerhet, herunder dyrevelferd og utslipp.
- c) Konesjoner må være tidsbegrenset og kunne reduseres eller trekkes tilbake ved lovbrudd, og ved overskridelser av grenseverdier for biosikkerhet
- d) Statlige myndigheter må sette krav, rammer og begrensninger, og kommunene må fremdeles ivareta lokal arealplan
- e) Relevant forskning må være uhildet, ikke knyttet til økonomiske interesser i berørte næringer

Med vennlig hilsen /Dearvvuodaiguin
Naturvernforbundet i Sør-Varanger

Anne Greve Gunnar Reinholdtsen